

לתפארת הב.: הע.: ש.: הי.:

שמאל-ימין-שמאל

הא.:המכ.:מא.: אליה יפה

בהרהורי על התקופה בה הייתי מדריך בלשכתי זוכר אני, לאחר שהורה לי נשיא הלשכה להתחיל בהקפת הלשכה עם המועמד, את האופן בו ליוויתי את המועמד בכל אחד מהדרגות. צועד, כחייל במסדר, **ברגל שמאל**, ולאט לאט מוביל את המועמד סביב רצפת הלשכה, בגב זקוף, שרביט ביד, מוחזק בעדינות בין אצבעותיי.

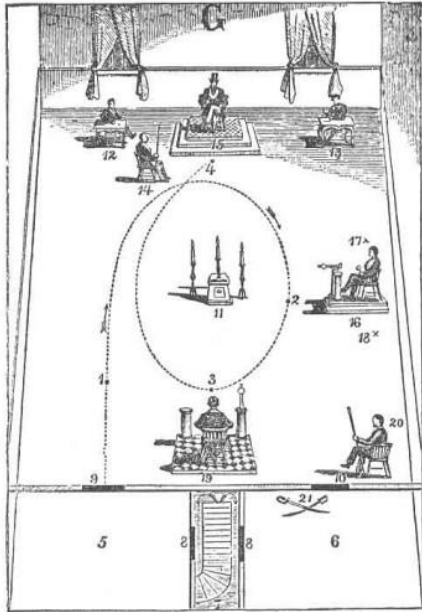
מה משמעות המילה "הקפה"? המקור האנגלי מציג שני מונחים ל"הקפה":

"perambulate" שמשמעו (במילון קיימברידג') "ללכת סביב לשם ההנאה", ובמילון קולינס – "ללכת סביב על מנת לבחון".

כאשר המועמד מלווה על ידי המדריך במהלך הטקס בעת הקפת הלשכה, הוא מונחה על ידי המדריך לאורך שולי השטיח המשובץ המסמל את האיזון וההרמוניה בקיומו עלי אדמות.

ובאשר לפירוש "ללכת סביב על מנת לבחון". ישנם שני היבטים להגדרה זו כאשר מיישמים אותה בטקס שלנו. הראשון הוא **שהאחים יבחנו את המועמד** תוך כדי מסעו כדי לוודא שהוא "מוכן כראוי להיות בונה חופשי-חבר בונה-רב בונה". ההיבט השני הוא **שהמועמד יבחן את גבולותיו**, גבולות הטוב והרע. במשפט האנגלי, המשמעות ההיסטורית ל"**perambulate**" הייתה לקבוע את "גבולות" הארץ על ידי הליכה סביבה וכך החוק הזה עבר לטקסים שלנו.

אך מדוע הקפת הלשכה מבוצעת תמיד עם כיוון השעון?

על פי ברנרד א. ג'ונס בספרו "מדריך הבונים החופשיים" אין להשתמש במילה "perambulation" בלטינית שפירושה "מעבר דרך", אלא במילה "circumambulation" שמשמעותה בלטינית היא "ללכת סביב". מדהים עד כמה השתנתה השפה מהלטינית המקורית לזו של המשפט האנגלי!

עם זאת, ג'ונס ממשיך ומודיע לנו שאחד הטקסים העתיקים ביותר, מימים אין זוכר אותם, היה להקיף "בכיוון השמש", או בכיוון השעון. בדתות ובתקופות שונות נצפה הנוהג להקיף את המקדש שלוש פעמים בכיוון השמש (מזרח-דרום-מערב). דוראנדוס, נזיר בנדיקטיני וסופר צרפתי במאה השלוש-עשרה, הצהיר ש"הקפות" שכאלה היו נהוגות על ידי בישופים של הכנסייה הנוצרית בזמנו.

כך, ככל הנראה, אומץ טקס "ההליכה מסביב" על ידי הבונים החופשיים, טקס שמקורותיו בשחר התרבות האנושית.

אך במהלך הקפתו של המועמד את הלשכה הוא נעצר בכל פינה, ואז הוא מתחיל שוב לפסוע ברגל שמאל – כך שכל צלע של רצפת הלשכה נפרדת ומובחנת היטב.

בכל פינה, על שטיח הלשכה, מצוירים (או אמורים להיות מצוירים) גדילים וכל אחד מארבעת הגדילים מייצג את אחת המידות הטובות (virtue): "התבונה תכוון את דרכך, המתיונות תבלום אותך, בעוז רוחך תמצא משען והצדק ידריךך בכל מעשיך". המועמד מונחה בקו ישר בין כל אחת ממידות טובות אלה, קו המסמל את הספר הקדוש, אותו "מדריך נאמן אשר יוליכך לבטח בדרך האמת והצדק".

ארבע המידות הטובות בבניה החופשית: התבונה, המתיונות, עוז הרוח והצדק

על פי מילון Merriam-Webster התבונה היא "היכולת לקיים משמעת ושליטה עצמית באמצעות ההיגיון, פיקחות בניהול העניינים, מיומנות ושיקול דעת נכון בשימוש במשאבים וזהירות לגבי סכנה או סיכון". עוז הרוח הוא "כוח הנפש המאפשר לאדם לעמוד בפני סכנה

או לשאת כאב או מצוקה באומץ", מתיונות היא "איפוק בפעולה, במחשבה או בתחושה". צדק הוא "הגינות באופן ההתייחסות לאנשים והתאמה לאמת, לעובדה או לסיבה".

יש, אם כן, חשיבות עליונה שהמועמד יידע את הסיבה לעצירה בכל פינה מוקדם ככל האפשר על מנת שיוכל להבין את מטרת "ריבוע" הלשכה, או הקפתה בצורת מרובע.

אך מדוע מתחילים הבונים החופשיים בצעידתם בכל פעם ברגל שמאל?

אדם הורשע ברצח ועמד להיתלות. רגע לפני ביצוע גזר הדין, שאל התליין את האיש אם יש לו מילים אחרונות.

"כן" באה תשובתו, "אני שונא בונים החופשיים!" "למה אתה שונא את הבונים החופשיים?" שאל התליין. "האיש שהרגתי היה בונה חופשי", הסביר הרוצח, "השריף שצד אותי היה בונה חופשי, התובע

שדן בתיק שלי היה בונה חופשי, השופט היה בונה חופשי, וכל הגברים בחבר המושבעים שמצא אותי אשם ואמר שצריך לתלות אותי גם הם היו בונים חופשיים, אז אני שונא את הבונים החופשיים!" "טוב," ענה התליין, "אני יכול להבין למה אתה שונא את הבונים החופשיים, אבל אנחנו חייבים להמשיך, האם אתה מוכן?" "כן" ענה הרצח המורשע. "אם כך, פסע נא צעד אחד ברגלך השמאלית קדימה."

פסע נא צעד אחד ברגלך השמאלית קדימה

לבונים חופשיים נאמר שחובתם "להתקדם מדי יום במדע הבניה החופשית". בהיותה שיטה מיוחדת של מוסר, מעולפת רזים ומבוטאת, לכל דבר בבונים החופשיים יש משמעות, אפילו למשהו פשוט כמו צעד יש לבונים חופשיים את הסמליות שלו. ככל הנראה, נדמה שרבים מהסמלים והאלגוריות גלשו לשכחה, ולכן, משימתו של כל בונה חופשי להתקדם בתורת הבניה החופשית על בסיס יומיומי, ואם אפשר, להתמסר למחקר, לפחות לנסות לשחזר ככל הניתן את שאבד.

צעד הוא לא רק תנועת הגוף קדימה אלא, כאשר הוא נעשה בלשכת הבונים החופשיים, הוא מהווה תנועה סמלית קדימה לקראת השגת היעדים אליהם שואף המועמד על ידי הצטרפות למסדר. אבל בעוד שבכל תחומי החיים נהוג, או פשוט טבעי, להתחיל לפסוע ברגל ימין, בבניה החופשית, הצעד הראשון הוא תמיד עם רגל שמאל. **למה?**

כאשר המועמד נכנס להיכל, עיניו מכוסות; הוא נמצא בחושך הן מבחינה פיזית והן מבחינה סמלית והוא מובל ביראת כבוד למזרח, שם ממתינים לנו שלושת האורות הגדולים, אם כי הסמליים, של הבניה. לאחר שנטל על עצמו את ההתחייבות החגיגית של תלמיד בונה בקידושיו, נגלה לו האור.

כניסתו לבונים חופשיים נחקקת אפוא באופן סמלי – קידושיו מהווים ייצוג סמלי של התקדמותו מחושך לאור, ממצב הבורות שהחושך מייצג אל עולם הידע, הרוחניות המגולמת באור.

ניתן להשוות זאת לתפילה (מזמור) וודית (Vedic) ידועה, המתורגמת בעברית פשוטה ל:

- הולך אותי מבורות לחוכמה
- הולך אותי מחושך לאור
- הולך אותי מתמותה לאלמותיות

ההתקדמות שלנו מבורות לחוכמה בעזרת האור מלמעלה אל היעד הסופי שלנו להשגת אלמותיות היא הנושא בו עוסקת הבניה החופשית.

מדוע ברגל שמאל?

בקידושין לבניה החופשית, אנחנו מצויים במלחמה עם הבורות שלנו ואנחנו נוקטים עמדה מלחמתית כדי להילחם בה ולגרש אותה. פסיעה עם רגל שמאל קדימה היא מחווה סמלית שננקטה כדי לקבוע שאנחנו מוכנים לרמוס את כל הדברים והרכוש החומרי המושכים אותנו לעולם של פיתויים, חטא ובורות רוחנית בעזרת אור הבניה החופשית.

התנועה קדימה של רגל ורגל שמאל נותנת גם כוח ויציבות לתנועת הדחיפה של יד ימין, שהיא האיבר החמוש בדרך כלל בחנית שהורגת את הנחש או הזרקון.

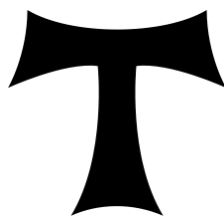

ואכן, הנחש הגדול, Apep, נחשב על ידי המצרים הקדמונים כמייצג את כל כוחות הרוע והחושך הרוחניים. המצרים תרגלו טקסים שנועדו להרחיק את Apep, ולסייע ל – Ra, אל השמש, להמשיך במסעו על פני השמים.

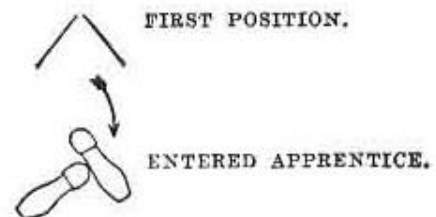

אבל הנחש נחשב גם כסמל מובהק של בורות, לפי האגדה היהודית שבה קרישנה רומס את הקובריה בעלת חמשת הראשים. לחמשת הראשים, יתר על כן, יש התייחסות גם לחמשת החושים שלנו, שבאותו משל יש לנקות מכל מחשבה רעה.

למעשה, במיתולוגיה של מצרים העתיקה, הודו ומקומות אחרים, הכח המשמר (Preserver) תמיד מתואר כרומס את נחש הרשע ברגל שמאל, שאת קיומו אנו מזכירים באזהרה "פסע נא קדימה עם רגל שמאל" ("step off with the left foot first").

בהתאם לכך, הנשיא הנכבד מנחה את המועמד בפסיעה הרגילה הראשונה, אשר נראית בבירור כצלב הטאו (tau cross).

מכאן שעולם הפיתויים, החטא והבורות הרוחנית מיוצג על ידי הכבל הכרוך על צוואר המועמד וכיסוי עיניו, והבניה החופשית מסייעת לנו להשתחרר מהם. הופעת האור מיוצגת על ידי הפסיעה הרגילה הראשונה בה אנו "רומסים" את נחש הרשע על ידי צלב טאו. שימו לב ששלושה צלבי טאו מופיעים גם על הסינר של הנשיא הנכבד.

לצלב הטאו משמעויות פנימיות רבות. תאו (ת) היא האות האחרונה באלפבית העברי והיא נחשבת לסמל שבו סימן יחזקאל את הנבחרים על ידי אלוהים (יחזקאל ט, ד): "וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֵלָיו, עֲבַר בְּתוֹךְ הָעֵיר, בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם; וְהִתְמִיתָ תָּו עַל-מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים, הַנִּצָּנִים וְהַנִּצָּנִים, עַל כָּל-הַתּוֹעֲבוֹת, הַנַּעֲשוֹת בְּתוֹכָהּ."

צלב הטאו היא סמל היצירה והבריאה, אך מכיוון שעלול להיות ניצול לרעה של כוחות אלו, יש להביא אותם תחת שליטה. בתור הפסיעה הרגילה הראשונה, הוא מייצג את התשוקות הטבעיות והחייתיות שלנו, שיש לרמוס אותן ברגל ולהביאן תחת שליטה מלאה, אחרת לא נוכל להתקדם בבניה החופשית. בשפה פשוטה, אלא אם כן אנו מביאים את התשוקות שלנו לכפיפות מוחלטת, איננו יכולים לקוות להתקדם לעבר הידע האמיתי של הבונה העליון של היקום.

בניגוד לכך, כאשר אנו מגיעים למקום כלשהו במחווה של ידידות, אנו פוסעים ברגלנו הימנית קדימה ובכך שוללים את יד ימין מכוחה המרשים, כך שהיא מוצעת בידידות.

תיאוריה שנייה ניתנת על ידי האח C. W. Leadbetter, 33°, בספרו "החיים הנסתרים בבונים החופשיים".

"כאשר הנשיא הנכבד קורא ללישכה שלו לסדר, כולם מאמצים גישה מסוימת של תשומת לב, עם צעד וסימן, שניהם סמליים ביותר... יש להבין באופן מובהק שאדם שמצטרף לבונים חופשיים עושה בכך צעד קדימה. האבולוציה, והעובדה שההזדהות שלו כבונה חופשית מתחילה בצעד הזה, היא תזכורת והכרה מתמדת על כך".

רגל שמאל, מכיוון שהיא הקרובה ביותר ללב, מסמלת את האינטואיציה, בעוד שרגל ימין אמורה לייצג את הצד האינטלקטואלי. ברור, אם כך, שמשמעות הצעד היא אפוא שבעניינים נסתרים האינטואיציה

תמיד עדיפה על עצם תהליך החשיבה. העמדה שאומצה נועדה להראות שהתבונה חייבת תמיד לנבוע ממרכז התחושה הנכונה".

ואכן, רגל ימין קשורה לראש (או למוח המודע) שלעתים קרובות פועל ככלם על הדחפים היצריים של הלב. כאשר רגל ימין ממוקמת בתנוחת הבונים החופשיים הנדרשת, היא פועלת ככלם לתנועת האדם ונותנת לו תחושה של צליעה כאשר הוא מנסה ללכת.

אולם, אף על פי שהסבר זה עושה הבחנה ברורה בין רגל שמאל לימין, ואף מציין משמעות עבורם, עדיין אין זה נותן תשובה **מהיכן מקורו של הנוהג הזה ומה משמעותו?**

יתרה מזאת, לא רק בבניה החופשית שבה הצעידה הטקסית, ההקפות מתחילות ברגל שמאל, אלא גם בתרבויות עתיקות רבות (למשל, הדרואידים העתיקים), הצעידה הטקסית צריכה להתחיל ברגל שמאל, ושכל ההקפות הללו תמיד היו באותו הכיוון, **ממזרח למערב דרך הדרום**, בדיוק כמו השמש. והחיבור הזה לשמש הוא שמביא אותנו לתקופת **המצרים הקדמונים**.

זהו רמז מצוין להסבר האחרון, שנראה שאכן יש סיכוי אמיתי שהוא הנכון.

ספר המתים של מצרים העתיקה, כפי שנקרא, למרבה הצער, היה חלק מכעין מדריך אשר נועד בשלמותו למישור האסטרלי/הקוסמי, ובו מספר הנחיות להתנהלותם של הנפטרים והן של המקודשים, באזורים הנמוכים של אותו עולם אחר. אמירה ידועה אחת מ"ספר המתים" היא, שאם המועמד הפר את שבועתו, **גרונו ייחתך ולבו ייקרע**. ספר המתים נועד במקור להישמר בסוד, למרות שבימים מאוחרים יותר נכתבו פרקים מסוימים על פפירוס ונקברו יחד עם המת.

רגל **שמאל** מתקדמת כדי לייצג את כוחו של איזיס, הידועה כזו שמסמנת **התחלה חדשה**.

אגב, רגל **ימין** מיוצגת על ידי אחותה הנעלה של איזיס, נפטיס, המייצגת **השלמת פעולה**.

ואכן, ברוב הפסלים המצריים, נראות של דמויות עומדות, הם מוצגים עם רגל שמאל קדימה, על מנת לעזור לאדם "להתחיל ברגל ימין" (subject "get off on the right foot") לקראת מסעו אל החיים שלאחר המוות. המצרים האמינו שבמוות, הנשמה משאירה את הגוף החייתי או הפיזי מאחור, ואם הוכח שהיא ראויה, יוצאת למסע להליפוליס (עיר האור).

מסיבה זו רוב הפסלים וההירוגליפים המצריים מתארים דמויות עומדות כשרגל שמאל שלהן מוצגת תמיד במצג קדמי.

באופן דומה, כל אח, על ידי צעד קדימה ברגל שמאל, מאשר מחדש – או לראשונה, כתלמיד בונה מקודש – את ההתחייבות שהוא ישיל את כל הדברים החומריים לטובת מסע סמלי שייקח אותו בהדרגה מהחושך (בורות) לאור, למודעות עצמית ולרוחניות.

לבסוף, בדתות העתיקות המערביות היה אל שנקרא על ידי הרומאים וולקן, על ידי היוונים הפייסטוס, ועל ידי המצרים Ptah או Phtah.

הפייסטוס היה אפוא אל מכוער וגרוטסקי ביותר, המתואר עם רגל אחת קצרה מהשנייה, בעולם שמימי שבו רק היופי, החוזק והשלמות נחשבים. משפחתו זרקה אותו מהר האולימפוס מה שגרם לו לשבור רגל ולהיות צולע. למרות חוסר השלמות הפיזית שלו, הפייסטוס הורשה מאוחר יותר לשוב לפנתיאון מכיוון שבאמצעות מעשה האלימות הזה והניסיון שהוא סבל, הוא יצא מחוזק הרבה יותר.

בתקופתו עלי אדמות הוא שלט בשימוש באש – סמל לטיהור והתחדשות בכל תרבות – ופיתח כישורים שהעמיד אחר כך לשירות האנושות.

הסיפור הזה הוא כמובן **אלגוריה!**

הסיפור של הפייסטוס מספר לנו שהעבודה החזקה והטובה ביותר שלנו יכולה לצמוח מתוך **חוסר שלמות**, שעצם השבר שלנו הוא אחד הכלים החזקים ביותר שעומדים לרשותנו. עבודת המתכות שבהן נאמר במיתולוגיה שהפייסטוס השיג את המיומנות הגדולה ביותר – לא בניית כס המלכות היפה ביותר לזאוס או חישול שריון עבור האלוהויות האחרות, אלא משהו יותר מעורר הערצה, טהור יותר ובעיקר בעל משמעות. "מתכות" הן באמת התייחסות לנכסיו המילתיים של האדם ו"עבודה" היא רמז לתהליך ההתמרה מ"מתכת" בסיסית לזהב, כינוי לשלמות רוחנית.

סיכום

"ריבוע הלשכה" מסמל את הקו ישר המנחה את המועמד בין כל אחת מארבע המידות הטובות, העיקריות של הבניה החופשית התבונה, המתנוות, עוז הרוח והצדק, המיוצגות על ידי גדילים בפינות השטיח המשובץ, קו המסמל את הספר הקדוש, אותו "מדריך נאמן אשר יוליכך לבטח בדרך האמת והצדק".

יש, אם כן, חשיבות עליונה שהמועמד (וכמובן כל אחי הלשכה) יידע את הסיבה לעצירה בכל פינה.

הקפת הלשכה עם כיוון השעון מייצגת את מסלולה של השמש מהמזרח דרך הדרום אל המערב.

צעדיו של הבונה החופשי, המתחילים תמיד ברגל שמאל, במהלכו בהקפות הלשכה מייצגים קביעה סמלית:

- של להיטותו לרמוס את כל הפיתויים החומריים הכורכים את נשמתו אל עולמו הלא מושלם;
- שלעולם אסור לו לפעול מתוך דחף בלבד אלא חייב הוא לעצור ולהשתמש במוחו הרציונלי;
- שכדי להתחיל את מסעו האלגורי אל השלמות הרוחנית עליו "לפסוע תחילה ברגל שמאל" וללמוד להתגבר על הקשיים שיעמדו בפניו, שכן הם ניתנים לו כדי לחזק את נשמתו במסע למישור רוחני נעלה.

אמן!